

v zapomenutí a aby si je uvědomili všichni, kdo přijímají z rukou fakulty hodnost doktora práv. Promotor promluvil v podstatě takto:

»Zvolil sis povolání právnické. I při něm může ti býti to, k čemu jsi byl doma veden, dobrým vůdcem. Zachováš-li si vždy smysl pro povinnost a odpovědnost, budeš-li vždy svědomitě uvažovati a rozhodovati, nedáš se nikdy strhnouti k nespravedlnosti a ke stranickosti, a nedáš se nikdy do služeb nepravdy a nepoctivosti. Pak najdeš, vykonávaje své povolání, vždy to pravé vnitřní uspokojení, jež člověku dává duševní klid a štěstí; a zároveň budeš mítí hřejivé vědomí, že dobře sloužíš svým bližním, svému státu a lidstvu.

Povolání právnické neprávem bývá srovnáváno s povoláním lékařským; právník je povolán mnohdy k tomu, aby léčil zla, jimiž lidská společnost trpí a jimiž klidné a nerušené soužití její bývá ohrožováno. A jako lékař, nevystačí ani právník jen s prostředky profylaktivními, nýbrž bývá nucen užiti i prostředků chirurgických. A tu často tvrdou rukou musí zasáhnouti v životní osudy svých bližních. Uloží-li ti život jednou i tuto povinnost, nezapomínej, že to, co svou činností spolutváříš, není něco neživého, není snad pouhým předmětem úředního jednání, ale měj vždy na mysli, že to je člověk jako ty, že to je tvůj bližní, v jehož život snad bolestně zasahuješ, a že s jeho životem, s jeho osudem jsou spiaty osudy jiných, kteří se nijak neprovinili. Nespokojuj se tím, že mu ukážeš jen na studený předpis toho neb onoho zákona, ale dej mu zároveň znáti, že s ním cítíš jako jeho spolubližní. Spojovat se spravedlností i lidskost, toť to pravé a krásné. Tím i svou, mnohdy velmi tvrdou povinnost ulehčíš — a snad i v tom druhém vznítíš božskou jiskru, která v koutku jeho duše zavalena dríme, vstípiš mu vědomí, že nebylo lze jinak, smíříš ho s jeho osudem a snad i obrátíš na pravou cestu, čímž prokážeš i jemu i právnímu řádu i lidstvu službu nemalou.

Nyní ještě několik slov ode mne nejen jako otce, ale také jako člena profesorského sboru naší právnické fakulty. Osvědčil jsi vědomosti potřebné pro dosažení hodnosti doktorské . . . Tím přinášíš si do života nutné základy. Je to cenná hřivna, která nesmí býti zakopána. Na těchto základech nutno ti nyní sebevzděláním a bedlivým sledováním života budovati a pracovati dále tak, aby tato hřivna vydala užitek mnohonásobný.«

V. r.

Sociologie voleb, přednáška Dra B. Klinebergra, pořádaná I. sekcí Sociálního ústavu Československé republiky spolu s Masarykovou sociologickou společností dne 9. listopadu t. roku. — Volba není sociologickým aktem, proto lze jen mluvit o účelu volby. Volby plní účel, jsou prostředkem k němu; účelem jest reprezentace veřejných sborů — parlamentu jako sboru nejširšího. Volba jest jen umělou konstrukcí; konstruování volby jest pak činem vládní moci. Historie učí, že volby jsou takové, jaký jest jim dán účel vládní moci; ve vývoji voleb spatřujeme různé fáse; první vidíme ve zřízení stavovském, kde stojí stavy proti moci královské a povolují původně jen berně, později pak stávají se i sborem poradním. Ve druhé fazi šíří se kruh sboru a přibírá t. zv. čtvrtý stav — venkovský lid; ve třetí fazi venkovský lid se rozšiřuje o pracující třídy; lid pak zjednáva si stále větší a větší vliv.

Srovnáním fasí vidíme, že až do poslední doby — i v konstituční monarchii — má lid pouze hlas poradný; hlava státu má v rukou osud lidu, rozhoduje samostatně o míru a válce; subjektem moci vládní tu jest monarcha, kdežto lid jen předmětem moci státní.

Stav tento doznal změny světovou válkou; lid sám stává se předmětem moci státní, přejímá vládu do svých rukou. To jest i u nás vyjádřeno v ústavní listině: lid jest jediný zdroj veškeré státní moci, president republiky jest volen, parlament musí býti svolán dvakráte do roka, zákon může vejíti v platnost za určitých okolností i tehdy, nepodepíše-li jej president republiky; nepřijme-li návrh zákona parlament, může si vláda dátí o něm rozhodnouti hlasováním lidu. Volba do sněmoven koná se dle zásady poměrného zastoupení.

Ptáme-li se, jak bude vývoj pokračovati, nelze se zbaviti určitých obav. Vede k tomu nauka vývojová i zkušenost historická. Z vývoje republik helenských i mohutné republiky římské vidíme, že po demokracii nastává despotie. V nové době však lze míti do budoucna lepší naděje; máme příklad v republice švýcarské a v republikách amerických. Nazíráme na ústrojí státní jinak, než dříve: vycházíme z voluntarismu: vůle člověka udržuje nejen jeho, nýbrž i svět, který si tvoří, upevňuje vědomí lidské síly; to jsou faktory, které mění názor moderního člověka proti člověku antickému. Je-li člověk silný, stává se aktivním činitelem, který zasahuje do dějin lidských, je vytvářuje; dovede si tedy i svůj stát vytvořit a udržet.

Sociologie slouží praktickému životu, tedy i politice; dává jí nůlky a směry, kterými zdravá politika se musí řídit; tam, kde není pochopení, tato zásada je: mnoho politikařů — avšak málo politiků. Politické strany jsou u nás nositeli volebního práva. Parlament jest tedy zastupcem politických stran, nikoliv národa. Naše volební právo jest zbudováno na síle politických stran; strany ty nabývají vlivu, který jim nepatří. Podle § 52. naší ústavní listiny parlamentu náleží právo dozoru nad výkonnou mocí státní, nad státní administrativou; parlament u nás reprezentují politické strany a strany ty se tedy domnívají, že i ony mají právo dozoru nad státní administrativou. Politické strany vnikly do organizace státní místo státu, jenž má státi nad stranami. Strany netvoří státu, poněvadž právní pojem státu jest celistvý a nerozdělitelný. Vláda stran není zdravá. Je tedy třeba pracovati k tomu, abychom volební právo přivedli na stupeň, na němž má býti, abychom odstranili převahu politických stran; nelze připustiti, aby byly zkřiveny pojmy právní objektivnosti, spravedlnosti a povinnosti občanské. Proto jest potřeba zbaviti státní administrativu vlivu politických stran. Nelze dále připustiti, aby mandát byl nesvobodný, aby patřil politické straně; ovšem soustava volebních stran má také svoji přednost: zjednodušuje volbu, avšak — nezlevňuje jí. Volební období šesti let zdá se býti příliš dlouhé, volební právo aktivnímu vojsku nenáleží. Hlavním postulátem úvah těchto by však bylo, přetvořiti ducha lidí ve smyslu ústavy, dosáhnouti souladu mezi duchem lidí a ústavou, vychovati ducha republikánského; výchova v tom směru jest hlavní podmínkou pevnosti státu.

Státní závěrečný účet republiky Československé za rok 1923. Státní závěrečný účet za rok 1923, jenž byl nedávno ústavně schválen, byl sestaven co do jednotlivých účtů po formální stránce podle zásad, které byly směrodatny pro sestavení účtů za předchozí léta t. j. léta 1918—1922.

Ve shodě s novým rozdělením státního rozpočtu na rok 1923 vykazují se v podrobnostech státních výdajů odděleně osobní a věcné náklady. Konečně zbytky vykázané v státním závěrečném účtu za rok 1922 při kapitole 24. a 24. A. — Opatření přechodní doby poválečné, — která z rozpočtu na rok 1923 byla již vypuštěna, jsou převedena na jednotlivé resortní kapitoly.

Státní závěrečný účet za rok 1923 jest obsáhlý elaborát, jenž podává detailní přehled — bilanci — o veškerém hospodaření státním v tomto roce nejen na státní rozpočet, nýbrž i mimo něj a k němuž jsou připojeny ještě různé účty a výkazy.

Státní závěrečný účet za rok 1923 obsahuje 16 částí, jež jsou v následujícím pořadí:

- Část 1. Rozvaha příjmů a výdajů v hotovosti a cenných papírech.
- Část 2. Úhinný účet porovnávající náležitosti příjmové a výdajové se státním rozpočtem, jakož i ryzí výsledek rozpočtového hospodaření.
- Část 3. Státní výdaje a příjmy na rozpočet a státní investice. (Úhrnem podán je přehled osobních i věcných výdajů).
- Část 4. a 5. Státní výdaje resp. příjmy na rozpočet a jejich pasivní resp. aktivní nedoplatky. (V podrobnostech dle kapitol).